

چهند په ټيگ له سهر ټينگه پاريزي

به شي سينيهم

هوكاره كاني گواستنه وه

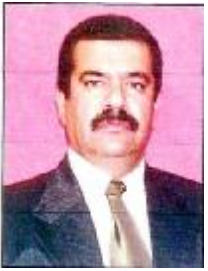
هوكاره كاني گواستنه وه به هممو جوړه كاني په وه له كويونه وه و ليكولپنه وه تايبه ته كاني ټينگه پاريزي له م چه چنده سالانه دوايييدا به سهره كى ترين هوكارى پيس بوونى ټينگه دانراون و پيناسه كراون، له سهر هوكارى دوكل و گازيكي په كچار زور له و نامير و هوكارانه وه ده چنه ناو هوكارى شاره كانه وه و ټينگه كه پيس دهكهن، شو مادانه كى له نه نجامى شو دوكل و گازانه وه ټينگه پيس دهكهن و كاريگري ترسناك له سهر ټيسانى مروقه كسان دروست دهكهن، به شيكيان ماده ي ټهراوين و نه خوشى خراپ له له شى مروقه كان دهخولقيتني ياخود توشى تنگه هه ناسه ي و پيس بوونى خوښى دهكهن ياخود نه خوشيه كاني چاو و پيسى دهكهن به شويوه كه كه چاره سر كرنى ناسان نه بيت، له وولاته پيشكه وتوه كاني دنيدا چه ندين ريگى جوراو جور په يرو دهكرى بزو نه هيلان بيان كه مكرده وه كاريگري په خراپه كاني هوكاره كاني گواستنه وه، به لام هيشتا شو نامير و هوكارانه كاريگريان هه ماوه به هوى زورى ټماره يانه وه له سه رجهم كوچه و كولان و شويته كاني شاره وه... له و (ريگه باشانه ي) كه شو وولاتانه

گرتويانه ته به، به كاريگري ناميزى كون و پاك كرنه وه ي جورى سوتهمه نى شو ناميرانه په به شويوه كه كه مترین دوكل يان كه مترین گاز دهردهن، هولدان بزو دروست كرنى جوړه ماشين و ناميرك كه به بريكي زور كه له سوتهمه نى كاريكات شو پيش به سيستمى كومپيوترى، هه تا ته واو كو نترولى دوكل و گازى زيان به خش بكنه كه له و ناميرانه وه دهرده چن، نه كه هه هوانه به لكو ئيسا شو هوان بير له وه دهكهنه وه كه هه ندى ئوتوميل و هوكارى گواستنه وه دروست بكنه به ناو يان هه لمى ناو كاريكات، (به داخه وه له وولاتى ئيمه) او زوربه ي وولاتانى جيهانى سى يه م نهك هه كار بزو شو و چاره سرانه نه كراوه به لكو جگه له به كاريگريانى شو و ناميزه كون و ئوتوميله كونانه كى له و وولاتانه فريندراون هيچى ديكه به كارناهي ندين بزو زوربه ي خه لكى وولاته كه مان، نهك هه هه هه به لكو زوربه ي ئوتوميله كان له پشكنينى ټينگه پاريزي و ته ندروستى دهرناچن هه گهر بو يان هه نجام بدرت، دياره ريژه ي پيس بوونى ټينگه له شويته وه بزو شويته تر دهكرى به يى ي زورى و كه مى شو نامير و هوكارانه كى كه تاييدا به كاره دهي ندين، به سپوراني بوارى ټينگه پاريزي جه ختيان له سهر هه كره دوتنه وه كه ئوتوميل (ثافتيكى) كه وره ي پيس بوونى ټينگه يه يه كه مين پله ي

كارنه كرنده ده چنه هه واوه، به كه م ئوكسيدى كاريون له نه نجامى به كرتنى (يكه) گهرديله كاريون و (يكه) گهرديله، ئوكسجين دروست ده بى به هوى باش نه سوتانى سوتهمه نى شو، خاصيه تى هه م گازه له وه دبايه زور په له ده چته ناو خوښ و له گه ل (هيمو گلوبين) يكه دهكرى و له ش سست دهكات به هوى كه مى يان نه مانى ريژه يه كى زور له گازى (ئوكسجين) له ناو له شدا، به رده وام بوونى شو پرؤسه يه به تاييه ت له شويته داخراوه كاندا خه لك دهكوى، نمونه شو هه ش مردن و خنكاني شو كه سانه ي كه له ژوره داخراوه كاندا (سوپاى نهوت ياخود لامپه) له كاني خه وتندا به كاريون و دواى زور بوونى ريژه ي شو هه م گازه له زوره كه دا هيواش هيواش له شيان سست ده بى و توانيان ناميتى و له دوايدا هه گهر فر يايان نه كه ون دهرمن، ياخود توشبون به رشانه وه و سه ره سورى له ناو هه ندى ئوتوميل كه كاريته كانيان ته واو نى يه و به نزينه كه ي به نيو سوتاوى دهردهن، له و نمونه وه دهرده كه وى كه ئيسا دانيشتوانى شاره كان له ټينگه يه كى پيس و نا ئارامى ته ندروستيدا ده ټين، هه روه ها ماده ي (ره ساس) هه گهر چى به ريژه يه كى زور كه له هه كزوزى نامير و ئوتوميله كانه وه دهرده چى به لام ترسناكى شو ماده يه له ترسناكى يه كه م ئوكسيدى كاريون

زياتره، هه ماده يه به شويوه كه ي له سهر خو و به يى ي قه باغى شو يته كه و زورى ټماره ي ناميزه كان له ناو خوښدا كزده بيته وه و به ناسانى دهرناچن تا له نه نجامى شو گهرى ټهراوى بوونى خوښ ياخود نه خوشى خراپترى لى ده كه ويته وه، هه ر بويه له وولاتيكي وهكو (سويد) مارج دانراوه بزو ريژه ي ره ساس له په ترؤلدا، زانايانى بوارى ميكانيك له روى زانسته وه سه لم اندوويانه كه نه بوونى (ره ساس) له ناو پيترؤلى ناميزه كان ته مهنى شو ناميزه دريژتر ده كاته وه و به رگريه كى زورتر دهكات، هه م كه ناسن و ماده كانزاييه كاندا واى، هه ي ده بى بزو له شى مروقه چن زيان به خش بيت، كاني باسى ترسناكى شو هه رهاويشته گازيانه دهكرى و له ناستى جيهاندا كز و كزبوونه وه له سهر دهكرى، ياخود كومه له و ريخراوى تاييه ت بزو ټينگه پاريزي دروست دهكرى له خورا نيه، هه ر بويه له شاريكى وهكو له نندن له سالانيكى زورى پيش ئيسا و به تاييه ت له سالى (١٩٥٢) نه نجامى پشكنينه كاني پزيشك له نه خوشخانه كاني شو شاره دهر يان خستوه كه ته نها له ماوه ي (١٩٥٢) (٤ هه زار) كه س به هوى كاريگري شو هه سانه ي نه خوشخانه يان كرده وه و نه خوشيه كانيان سه لم يندراون هه نديكي شيان مردون، هه روه ها له سالى ١٩٦٢ له (نيوزرك) هه مان ريژه زياتر ټومار كراوه، هه ي ده بى

نه سهدد عه لى نه حمهد

نه نذا زيار له فه رمانگه ي ناوى كه روك

لاو دليان پره له دل هراوكى و زوربه يان به هوى نه بوونى بارى ئابوورى باش و نه بوونى ده سلا تى ماموستا بارى ئابوورى زور خراپه، بويه په نا بزو وانه ي تاييه ت ده با، خو شويستى پاكو ساغ كه م بو ته وه چونكه زيان كزراوه، هه موو شت وهكو خوى نه ماوه، به لام پرسياره كه شو هه ي: "ايا سهرده مى شو ان خوشتر بوو يان ئيمه؟"

بىكارى و گراني ده نالين، له روى خوښدن و قوتابخانه وه، ئيمه بى ده سلا تين به رامبه ر وانه ي تاييه ت، چونكه ماموستا بارى ئابوورى زور خراپه، بويه په نا بزو وانه ي تاييه ت ده با، خو شويستى پاكو ساغ كه م بو ته وه چونكه زيان كزراوه، هه موو شت وهكو خوى نه ماوه، به لام پرسياره كه شو هه ي: "ايا سهرده مى شو ان خوشتر بوو يان ئيمه؟"

بويى كچان زورتر توشى نه خوشيى خه موكى ده بن؟
له سهرده مى منداليدا خه موكى له نيوان كوران و كچان به كسانه، به لام له سهرده مى لاوى و لاوي تيدا، كچان زورتر له كوران توشى خه موكى ده بن، هه م نه خوشييه له هه موو كومه لگه كاندا ده بينرى، به لام نه ته وه، ره كه ز و بارى ئابوورى وولاته كان كاريگريان له زورى و كه مكردى هه م نه خوشييه ده هيه، دكتؤر مه جه د فهر كه دكتؤريكي ټرانسيه و له بوارى دهر و ناسيدا كار دهكات پيوايه هه م نه خوشييه له سهرده مى منداليدا له نيوان كچان و كوران وهك يك وايه، به لام له ته مهنى خه موكى له كچان زورتر ده بيت و له ١٥ ساليدا له كچان ٢ وهك له خيزان چونكه هه ر ده بى فه رمان وه رگرين، ده بى كه سوكارمان بوه ستن له سهر پرؤگرام كرنى ټيمانمان به پنه ورى خوښان، نازانين ټيمانمان چؤن ده بوو به يى موبایل، تله فزيون و سه ته لايت، چونكه زور كرتن ناتوانين وازيان لى بينين، جيهان زور نزيك چچوك بوته وه، ئيمه ش هه ستنى نه ته وا يه تيمان هه يه به لام كيشه كانمان له سياسه ت دورمان ده خاته وه، خه مى يه كه ممان ته واو بوون له خوښدن و دوزينه وه ي كار و پاره كز كرنه وه بزو پيگي ناني ټياني هاوسه ريته ي، له وانه يه له سهرده مى باوكه كانمان ناسان بوو، چونكه هه موويان له گه ل يه كا له يك مال ده ټيان، كه چى ئيمه به ده ستنى

ههنگاو هه لگرتنه وه بو ناساندنى كيشه ي لاوان

لاو سهره خويه يا خود له قه يرانى سهره خويدا ده ټيئا؟

هه موو شو دياردانه ي له بابته لاوانه وه له هه موو كومه لگه كاني جيهاندا باسيان ليوه دهكرى، هه ر يه كه يان خه سلته ي تاييه تى خوښ هيه، هه گهر به گريپنه وه بزو قسه كاني دور كه ايم كه ده لى: "ديارده كان دوو جؤرن، په كيكيان شو هه يه كه خوى ده سه پيئى به سهر كومه ليكا يان تو ټييك بزو ماويه كى ديارى نه كراو، جوړه كه ي ديكه شيان شو هه يه كه خوى به سهر تو ټييكى ديارى كراودا ده سه پيئى و بزو ماويه كى ديارى كراويش ده بيت، به به ره مه كى و له خويه وه نه هاتوه، به لكو له زير كاريگريه كومه لايه تيه كاندا ديتا بوون، هه م ش ده مانخاته نيو باسيكه وه، كه شو پيش باس كرنى ديارده ي سهره خؤم وانا حزبى نيمو پنه ونديم نيه به هيچ يهك له و نايدا و حيزبانوه كه هه ن، لي رده ا پرسياريك دروست ده بيت، شو هيش شو هه ي، بويى لاوان توشى هه م ديارده يه بوونه ته وه؟ دياره هه م شو هوكارى تاييه تى خوى هه يه و لي رده ا نماژه به دوو هوكار ده كه ين من نازانم حيزبيوون و سهره خبوون بويى تيكه ل دهكرى و دهكرت، مروقه كان يان بلين تاكه كان ئينتيمابوونيان نه بيت بزو حيزبيكى سياسى، به لام دهكرى ئينتيمابان هه بيت بزو لايه ي ديارى كراوى فيكرى يان خاوه نى نايدا ي تاييه ت بن، چونكه به بى شو هه ي خاوه نى نايدا يه كى تاييه تى بيت، ناتوانى هيچ يهك له و لايه نانه ي هه ن له سه لگاندنى بزو كه يت، نمونه ناكرى تى شو روى بروا بوون به نماژه تاكه كان، هه موو شو هه ي مروقه كان ده يكنه كه به سروشتى مافى خوښانه تو به ره واى نه زانين.

راپورتي ريخراوى يونيسيف (UNICEF) سهاره ت به لاوان

توشبوونى ٩/٨ مليون لاو له جيهاندا به نه خوشيى ئيدن، ريخراوى يونيسيف UNICEF له راپورتيكا بلاوى كرده وه ته كه ٩/٨ مليون لاو له جيهاندا كه ته منيان له نيوان ١٥ تا ٢٤ سالدايه، توشى قايرؤسى نايدز HIV بوونه، به پيى هه م راپورته روژانه ٦ هه زار لاو توشى هه م قايرؤسه ده بن و ١٨٠٠ مندال به شويوه جوراو جور له ريگه ي داكيان توشى قايرؤسى ئيدن ده بنده، هه روه ها تاكو ئيسا ١٥ مليون مندال به هوى توشبوون به م نه خوشييه داكو باوكيان له ده ست داوه، يونيسيف له راپورته دا رولسى لاوانسى له كه مكرده وه هه م نه وه به رز رخاندوه و رايگه ياندوه شو يته كه لاوكانيان سهاره ت به نه خوشيى ئيدن زانيارى زياتريان هه يه، توشبووان به م نه خوشييه كه مبوونه وه يه كى به رچاويان بووه نه خوشيى ئيدن كه م بوونه وه، به پيى هه م راپورته ټاننى هه نديك له ناوچه كاني جيهان زورتر له پياوان توشى نه خوشيى ئيدن ده بنده وه،

ډوژي گڼل

هه فته نامه يه كى سياسى، روشن بيري گشتييه، حزبى زرگارى كورده ستان

دهرى دهكات

ټؤفيسى سليمانى

كه په كى زرگارى، نزيك مرگه وتى

حه زره تى ئيبراهيم،

به رانبه ر زانكوى ئه مريكا،

ژماره ي ته له فون ٠٥٢٢١٠٩٢٥٦

ټؤفيسى هه ولير

شه قامى نارس پشت مرگه وتى

هه وقاف ژماره ي خانوو ١٢

ژماره ي ته له فون ٠٦٦٢٥٤٨٥٨٩

ټؤفيسى كه ركوك

حه سهره كه،

به رانبه ر نه خوشخانه ي زرگارى،

ژماره ي ته له فون ٠٧٧٠١٣٢٥٠٨٠

ټؤفيسى رايه

شه قامى نالى، به رانبه ر كه راجى

هه ووز، كتبخانه ي روژي گه ل

ژماره ي ته له فون ٠٧٥٠١١٦٢٨٠٥